

**ФОРМУВАННЯ ФОНЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ
ДОШКІЛЬНИКА
У ДІТЕЙ 5-ГО РОКУ ЖИТТЯ
З ВАЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ.**

Консультація для вихователів
підготувала вчитель-дефектолог
Тетяна Волобоєва

Мовленнєвий розвиток дитини – це вагома складова і показник психічного, розумового та емоційного розвитку дитини.

Однією з найважливіших ланок мовленнєвого розвитку є сформованість фонетичної компетентності.

Пригадаємо, що ж являє собою фонетична компетенція, і як вона впливає на розвиток дитини.

Фонетична компетенція – це

- ✓ правильна вимова всіх звуків рідної мови, звукосполучень відповідно до орфоепічних норм
- ✓ добре розвинений фонетичний слух (дозволяє диференціювати фонем)
- ✓ володіння інтонаційними засобами виразності мовлення (темп, тембр, сила голосу)
- ✓ здатність здійснювати звуковий аналіз та усвідомлювати звуковий склад мовлення.

В останні роки значно збільшилась кількість дітей, у яких на кінець дошкільного віку залишається не сформованою фонетична компетентність, а це своєю чергою позначається на успіхах першокласника у навчанні:

- ➡ виникнення порушень письма і читання (наслідок несформованості фонематичного сприймання та фонематичного слуху)
- ➡ не вміння використання інтонаційних засобів мовлення
- ➡ труднощі соціальної адаптації та налагодження взаємостосунків в колективі однолітків (формування комплексів та страхів, як наслідок порушення звуковимови)

Отже, окреслимо напрямки завдань формування фонетичної компетенції дошкільника:

- розвиток фонетичного сприймання (основний компонент мовленнєвого слуху, здатність відрізнити й сприймати звуки мови, співвідносити їх з фонетичною ситуацією рідної мови)
- формування правильної вимови звуків рідної мови та їх сполучень
- розвиток фонематичного слуху (вміння розрізнити фонем на слух)
- розвиток вміння використання інтонаційних засобів мовлення

Згідно з висновками психологів, науковців лінгводидактики, діти 5-го року життя виявляють велику зацікавленість до слів, що звучать навколо; це найсприятливіший період, який дає нам можливість сформуванню у малюків такі уявлення:

- ✓ слова звучать
- ✓ слова вимовляються по різному (голосно, тихо, швидко, повільно)
- ✓ слова бувають короткі, довгі та складаються зі звуків. Все це своєю чергою є запорукою успішного навчання звуковому аналізу слова в старшому дошкільному віці, оскільки вихованці середньої групи дитячого садка здатні до опанування часткового звукового аналізу.

Досить часто у вихователів виникають питання яким чином організувати та спланувати роботу із формування звукової культури мови; як пояснити дітям, що таке звук та дати малюкові можливість за допомогою аналізаторів відчути його.

В цьому нам допоможе сама дитина з її здатністю мислити образами, умінням «бачити» предмет, який безпосередньо не сприймається. А за допомогою яскравої дитячої уяви можемо швидко і надовго зберегти в пам'яті дитини потрібну нам інформацію.

Інструментом нашої роботи стане символ, який:

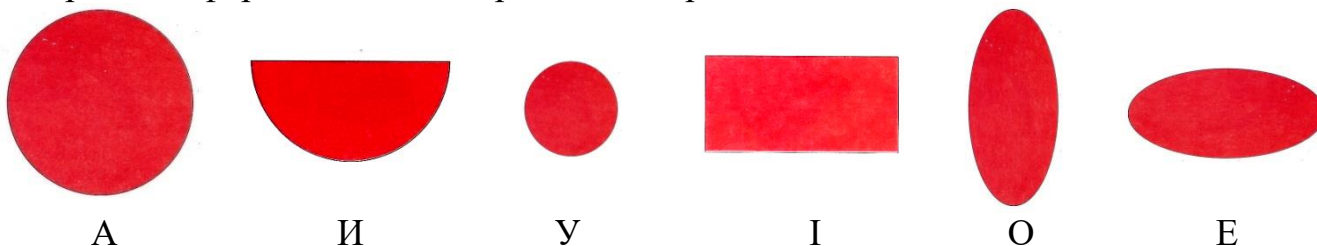
- ❖ буде наочною уявою абстрактного поняття звук
- ❖ зразком правильної артикуляції та звуковимови звука, що своєю чергою створює безпосередні передумови для самокорекції та звукового самовдосконалення
- ❖ немовби жива істота може літати, гудіти, свистіти, плакати, завивати, а при поєднанні певних звуків виникає слово
- ❖ допоможе дитині опанувати таким складним процесом, як звуковий аналіз слова
- ❖ полегшить навчання дитини грамоті

Існують різні підходи та методики використання звукових символів. У своїй роботі я використовую символи Ткаченко Тетяни Олександрівни, які розроблені автором з опорою на безпосереднє, найяскравіше зорове сприймання; підібрані за аналогією, яку можна швидко і легко відтворити, а якщо виникають труднощі, то і проконтролювати власну звуковимову. Всі зорові символи мають спільний груповий колір.

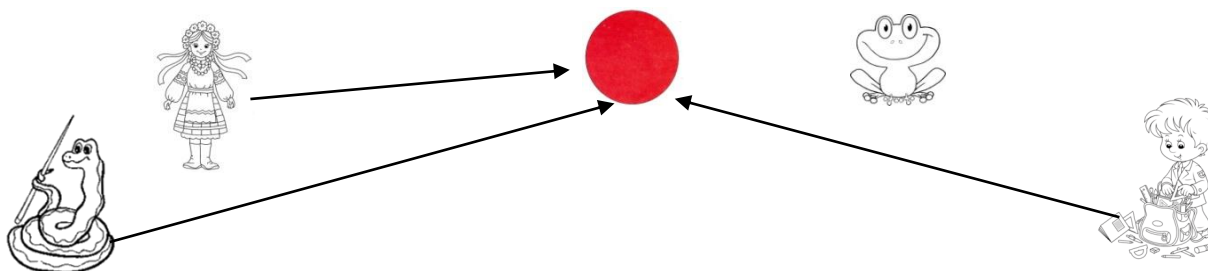
ЕТАПИ РОБОТИ З ВИКОРИСТАННЯ ЗВУКОВИХ СИМВОЛІВ

І. Розпочинати роботу необхідно з ознайомленням з голосними звуками, оскільки їх сприймання та виділення в словах є простішим, ніж приголосних. Вивчення звуків відбувається поетапно, по одному – два на кожному занятті.

За своєю символікою вони наближені до артикуляції звука та співвіднесені з геометричною формою, мають червоний колір.

1. Проспівування звуків.
2. Уточнення артикуляції звука з опорою на символ.
3. Визначення наявності чи відсутності звука в словах.
4. Аналіз і синтез звукосполучень (типу АУ, ОИ, УАІ)
5. Добір слів з заданим звуком.

II. Після засвоєння голосних проводимо ознайомлення з приголосними звуками, оскільки вони сприймаються та диференціюються дітьми складніше, тому для їх позначення необхідно використовувати не лише зоровий образ об'єкту, що може видавати відповідний звук, а й жестовий символ, що пов'язаний з зоровим.

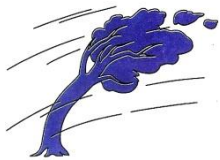
Зорові символи приголосних звуків традиційно зафарбовані в спільний синій колір, оскільки дитині необхідно сконцентруватись на сприйманні самого звука. Жестовий символ підкріплює зоровий образ та створює додаткову опору для його сприймання.

Звук М
мукає корівка

Звук Н
дівчинка плаче

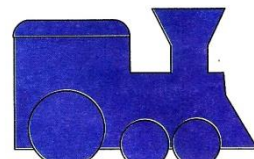
Звук В
вітер віє

Звук Ф
фонтан шумить

Звук Д
дзвенить дзвоник

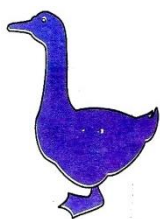
Звук П
паровоз пихтить

Звук Б
барабан звучить

Звук Т
молоток стучить

Звук Г
гусак кричить

Звук К
каблучки стучать

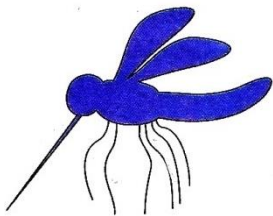
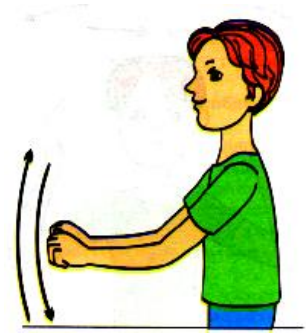

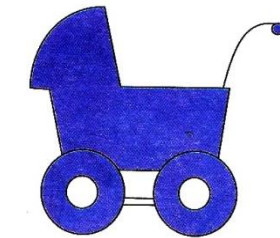
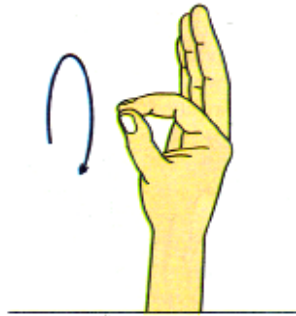
Звук Х
гріємо руки

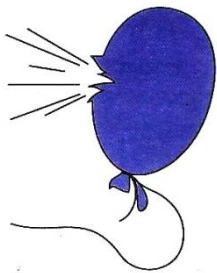
Звук С
насос свистить

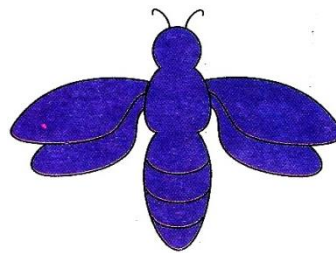
Звук З
комар дзичить

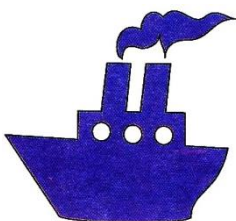
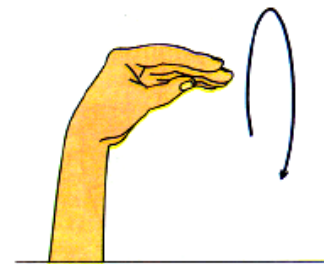
Звук Ц
тихше, спить малюк

Звук Ш
лопнула кулька і виходить повітря

Звук Ж
Бджілка жужить

Звук Л
корабель гудить

Звук Р
гудить мотор літака

1. Ознайомлення із звуком.
2. Уточнення артикуляції звука.
3. Підкріплення звуко-символа жестовим символом.
4. Визначення наявності чи відсутності звука в слові (на початку, в кінці слова).
5. Аналіз і синтез слів, словосполучень типу (ма, ам)
6. Аналіз і синтезу коротких слів типу (мак, бам, туп)
7. Найскладніший етап: звуковий аналіз слів.